

Jose Ignazio Arana

**BAI, PEKATU DA
LIBERALKERIYA**

Fitxategi hau “liburu-e” bildumako alea da,
liburu elektronikoen irakurgailurako prestatua.

Liburu gehiago eskuratzeko:

<http://armiarma.com/liburu-e>

Bertsio elektroniko honen jatorria: Gipuzkoako Foru
Aldundia

[<http://www.gipuzkoakultura.net/euskera/ediciones/atzo/c120f18/index.html>]: *Bai, pecatu da liberalqueriya*,
José Ignacio de Arana. L. Lasserre, 1888

<http://klasikoak.armiarma.com/>

Egileari buruzko informazioa:

<http://zubitegia.armiarma.com/egileak/00563.htm>

BAI, PEKATU DA LIBERALKERIYA

*Hoec scribo vobis ut non
peccetis. (I. Joan. cap. 2, v. 1.)*

Gauza oyek eskribitzen
dizkitzutet pekatu egin
ez dezazuten

L. LASSERRE

Baionako liburuegilea baithan egina
1888an

(JABEA BADU)

LIBURU AU ARGITARATZEKO OBISPO JAUNAK EMAN DUAN ESKUBIDEA

Guk Bayonako Jaun Obispoaren Bikario jeneralak, irakurri degu liburutxo bat: BAI, *Pekatu da liberalkeriya* deritzana; eta ez degu horretan ezerere aurkitu Elizaren irakasdeen kontrakorik. Aitzitik horren irakurtzeak ezagutzerat eman digu eskribu horren egilea dala Eliza Ama santaren seme umila, menepetua baitaere argitua. Eta liburutxo hori txit egokia ediroten degu Kristau guziera erakusteko zein galgarri dan infernuak lurrerat buhatu duan liberalkeriaren edo haizukeriaren erakaskizun puzoitua. Hortakoz gogotik ematen degu gure onetsia eta inprimatzeko eskubidea.

Bayonan emana otsailaren 24n 1888n
INTXAUSPE, *Vic. Gen.*

ITZAURREA

Etzaiteala izutu, irakurle maitea, liburutxo onek daraman izen-turmoyarekin: LIBERALKERIYA PEKATU DALA oraiñ aditu obe dezu, eta ez Jaungoikoari kontu zorrotza eman bearko diyozunean. Ordu ikaragarri artan ikuskizunik izan ez dezazun, ermotasun aundi batekin oraiñ *liberala* edo liberalen *laguntzaillea* izateari utzi zayozu. Orretarako eskeñtzen zatzu liburu txiki au, liberalkeriyaren gaitza ezagutu, gorrotatu, eta alde onetatik pekaturika egiñ ez dezazun. *Haec scribo vobis ut non peccetis* (I Joan. Cap. 2, v. 1.)

Ar- ezazu bada liburutxo au gogo onez, eta irakurri bera kontuz, Jaungoikoari aurrez bere argitasun eta laguntasuna eskatzen diyozkatzula.

Nik nitzaz aitortzen det ama Eliza santaren sinismenean bizi eta ill nai dedala; eta beragatik gauredo iñoizko denboretan liburu txiki onetako ateraldiren bat debekatzen balute Aita Santubak edo obispo jaunak, nik ere debekatutzat eman nai det bertatik.

1887-garren Urteko Ama-Birjiñaren
Konzepziyo edo sortze garbiyaren egunean

I Sarrera

IKASLEAK: Noiz egiten da pekatu?

MAISUAK: Jaungoikoaren legea austen danean, edo austeko arriskuba nai danean.

IKASLEAK: Zenbat modutara autsi diteke lege ori?

MAISUAK: Pensamentuz edo gogoz, itzez, obraz eta zabarkeriz.

IKASLEAK: Pekatuba noiz izango da larriya, eta noiz txikiya?

MAISUAK: Jaungoikoaren legea gai aundiyan austen bada, pekatuba ere orduban aundiya izango da; eta gai txikiyan austen danean berriz, pekatuba ere izango da txikiya.

IKASLEAK: Jaungoikoaren legea nola autsi bear da pekatu egiteko?

MAISUAK: Ezaguerarekin eta borondatez; au da, jakiñaen gañean, eta naita.

IKASLEAK: Legea autsi-arren beraz gerta liteke batere pekatu ez egaitea?

MAISUAK: Bai: austen bada, ez ustea; konturako, barau edo bijili-eguna ez jakinean, pekatu-rikan ez da egiten; eztaere pekatu izango ezda, otsoa dalakoan, gizonen bat iltzea.

IKASLEAK: Ezaguerarik-eza *beraizikan* danean, ez al da pekatu-rikan batere egiten?

MAISUAK: Legea austen danean batere ezaguerarik eta borondaterik iduki ezkeroz beti egiten da pekatu, txikiya badere; bañon eriozkoa edo mortala izango bada pekatuba, baitare ezaguera eta borondatea artarañokoak bear dira.

IKASLEAK: Lege austeko arriskuban edo peligran jartzea zergatikan da pekatu?

MAISUAK: Gutxienaz behintzat legean egiten zayon despreziyoagatik, edo agertzen dan arduragabekeriagatik.

IKASLEAK: Eta zer pekatu da ori?

MAISUAK: Autsi litekean *legearen neurrikoa*, baldiñ eta peligroa ere egiazkoa edo aldekoa bada.

IKASLEAK: Eman bezait dotriña orren adieragarriren bat.

MAISUAK: Gezurrezko juramentuba egitea eta meza osoa jayegunean uztea, pekatu mortalak

dira berenez; eta beragatikan gezurrezko juramentuba egiteko edo meza osoa uzteko arriskuban jartzeaere, berez pekatu mortala da.— Kontrara berriz: lapurreta txikiyak eta gezur ariñak berenez pekatu benialak diralako, baitaere pekatu txikiya da artarako peligroan jartzea.

II

Lenengo arrazoya

IKASLEAK: Pekatu al da liberalkeriya?

MAISUAK: Aixa da pekatu!!

IKASLEAK: Zergatikan ordea?

MAISUAK: *Gaiztakeri guziya, pekatu da, diyo* san Juan ebanjelistak: osoro da gauza gaiztoa liberalkeriya; beraz pekatu da au.

IKASLEAK: Gaiztakeri guziya zergatikan da pekatu?

MAISUAK: Pekatuba da, len esan danez, Jaungoikoaren lege-austea: *gaitzetik aldegiteko*, diyo lege orrek; aldegiten ezpada beraz gaitzetik, erozer dala, Jaungoikoaren legea austen da, eta orra nola gaiztakeri guziya dan pekatu.

IKASLEAK: Bañon eta nork esan du liberalkeriya gauza gaiztoa dala?

MAISUAK: Eliza gure ama santak ala erakusten du.

IKASLEAK: Elizaren dotriña ori nun irakurtzen da?

MAISUAK: *Syllabus* deritzayon lege sonatuban.

IKASLEAK: Liberalkeriyaren gañean zer erakusten du bada lege orrek?

MAISUAK: Aita Santuba eta liberalkeriya ondo ez datozela, eztaere egiñ alkar-artu dezakeela biyak.

IKASLEAK: Zer esan nai du ateraldi orrek?

MAISUAK: Aita Santuba, edo katolikotasuna, eta liberalkeriya osoro dirala alkarren etsayak, ontasuna eta gaiztakeriya, argiya eta illuna, Jesukristo eta Satanak diran bezelaxe.— Katolikotasunaren añ etsai aundiya izateko beraz liberalkeriya, osoro da au gauza gaiztoa.

IKASLEAK: Liberalkeriya zer da ordea, orren gauza gaiztoa izateko?

MAISUAK: Sustraiz eta oso-osoa artzen bada izen ori, liberalkeriya da neurrizgañeko edo *gaizterako libertadea*: da Jaungoikoaren legea nai ez duan libertadea: da nai dana pensatu, esan, eskribitu eta egiteko *eskubidea*, gerrak ez sortzea, beste neurri gabe: degu azkenikan liberalkeriya, gure lenengo gurasoai Jaungoikoak debe-

katutako *onaren eta* GAITZAREN JAKINDURIYAKO ARBOLA ura bezela.

IKASLEAK: Liberalkeriya gaitzerako libertadea dala probatu al diteke?

MAISUAK: Bai, eta osoro erraz. Eskatzen ibilli bear gabe bagendukan *guziyok* Jaungoikoak emanda, onerako libertadea: liberalak ainbeste bullakin billatzen duten libertadea beraz, berriya edo lengoaz gañera da; eta libertade au gaitzerakoa besterikan eziñ izan liteke.

IKASLEAK: Ona eta gaitza *aukeran* ipiñi etzizkigun bada Jaungoikoak?

MAISUAK: Bai, bañon aukera orrekin batera *agintzen* digu ona, eta *debeketzen* digu gaitza: eta or nola *eskubidea* edo libertadea onerako baizikan ez daukagun.

IKASLEAK: Eta Kristau-katolikoan arteko liberalkeriya zer aditzen da?

MAISUAK: Ez besterikan: POLITIKA-RAKO, edo erriyen gobernurako LIBERTADEA: au da, soziedadeak edo jende-billerak nai dan gisara gobernatzea, Elizaren aginbidea eta legueak ezertan iduki gabe: aditzen da, Gobernuak gure ama Eliza santari zor diyen begiramentu eta lagunta-

sunagutxi edo geigo ukatzea: katolikoan liberalkeriya da, elizetako eta etxe zuloetako lau paretaz kanpora, edo *jende-arterako*, erlijiorikan nai-eza: da nagusi arro eta lapur bat bezela, iduki nai lukena Eliza morrontza gogor batean, kentzen diyozkala berari, ezkontzetan, eskoletako dotriñan, eliz-lurretan, eta beste egitekoetan dauzkan eskubideak: da, itz batean esateko, gaurko eguneko liberalkeriyak, POLITIKA GAIZTOA.

IKASLEAK: Nola dakigu liberalkeriyaz orain esan dena aditu bear dala?

MAISUAK: Liberalkeriyaren kontra legen eman zuanak berak esanda dakigu.

IKASLEAK: Nork eman zuan lege ori?

MAISUAK: Aita Santu Pio bederatzigarrena zanak.

IKASLEAK: Zer diyo bada Aita Santu orrek?

MAISUAK: Orain hamasei urte Franzia-tik bera ikustera joan zan jende-pilla baten aurrean, *katolikoan liberalkeriyaz* itzegiten zuala, ala zion: «Nik geyena gorrotatzen dedana da Jaungoikoagandik igesi dabillen POLITIKA ZORIGAIZTOKO ORI».

IKASLEAK: Zer besterikan diyo Aita Santu orrek gai berean?

MAISUAK: Orain hamalau urte, Kinper deritzayon lekuko obispo jaunari, ara zer eskribitu ziyon: «Erakutsi ezazu, nere anai beneragarriya, erriertan ematean nik sarri opiniyo liberalak jarraitzen dituenai ez dedala itzegin izandu Elizaren etsai nabarmenak-gatik, alferrik izango zalako; baizikan opiniyo liberalak ontzat dauzkaten *katoliko onradu eta elizakoyak-gatik*».

IKASLEAK: Eta obispo jaunak zer erakusten dute gai orretan?

MAISUAK: Bitoria-ko obispo jaunak, bese bostekin batera, orain iru urte egindako karta eder eta egoki batean, irakurtzen degu liberalkeriya dala, ERLIJIYORIKAN GABEKO, edo gerenezko POLITIKA.

IKASLEAK: Zer besterikan irakurtzen da esan dan karta orretan?

MAISUAK: Zeetzen dira lengo itzak, esanaz liberalkeriya «dala dotriña bat lurreko gauzak zerukoetatikan gutxi edo geigo apartatu eta alkarren arteko ikuskizun gabe uzten dituana; dala erriyak gobernatzego gayan, fedez bese

aldera ibiltzea, Elizaren dotriña eta legeak aintzakotzat artzen ez dituala».

IKASLEAK: Nola esaten da bada erlijioak politikarekin ez daukala zer ikusi?

MAISUAK: Osoro gaizki esana dago ori.

IKASLEAK: Zergatikan bada?

MAISUAK: Politika edo jende-gobernatzeak, gizonen beste obra giziyak bezelaxe, izan bear du *ona*, au da, Jaungoikoaren legeak agintzen duan erara; eta ona izaten berriz erlijioagandik ikasi bear du; orra beraz nola erlijioaren egitekoa dan politika zaintzea, au bide onetik edo zuzentasunetik irten ez dediñ.— Erlijioak giyatu bear du bada politika edo jendearen gobernua, animak gorputza, eta zerubak lurra giyatzen duen bezela: eta besterikan esatea edo sinistea da katoliko askoren liberalkeriya.

IKASLEAK: Liberalkeriya osoro gauza gaiztoa dana orain ezagutzen det.

MAISUAK: Argatikan ere da pekatu.

IKASLEAK: Pekatu txikiya edo aundiya da?

MAISUAK: Osoro da aundiya.

IKASLEAK: Zergatikan?

MAISUAK: Gaitzaren neurrikoa da beti pekatu-
ba: ikusi degunez orain, osoro da gaiztoa liberal-
keriya: baitaere beraz osoro da au pekatu aundi-
ya.

III

Bigarrena

IKASLEAK: Liberalkeriya pekatu dala sinistazteko eman ezat beste arrazoiren bat.

MAISUAK: Eliza ama santak debekatzen dituan dotriña eta opiniyo guziyak pekatu dira; bese opiniyo eta dotriña askoren artean, liberalkeriya ere debekaturikan dauka Elizak; liberalkeriya beraz pekatu da.

IKASLEAK: Dotriñak eta opiniyoak debekatzeko eskubidea bai al du Elizak?

MAISUAK: Bai, badu.

IKASLEAK: Nolatan du bada?

MAISUAK: Gaubetan argi egiteko eguzkiyaren lekuban illargiya geratzen dan bezela, Jesusen orde geratu zan Eliza munduban *jende guziyai*, salbaziyoak eskatzen dituan *gauza guziyetan*, *erakusteko aginbideakin*: animen kalterako diran opiniyo eta dotriña guziyak beraz debekatu ditzake Elizak.

IKASLEAK: Zergatikan dira pekatu Elizak debekatzen dituan dotriña eta opiniyo edo iritziyak?

MAISUAK: Dotriña eta opinio *gaiztoak* dira bakarrikan Elizak: eta nola gaiztakeri guziya pekatu baitan, len asetzeraño ikusi degunez , baitaere beraz pekatu dira Elizak debekatzen dituan opiniyo eta dotriña guziyak.

IKASLEAK: Bañon eta egiya da liberalkeriya debekaturikan daukala Elizak?

MAISUAK: Bai; iru eta bi bost dira bezelatsu.

IKASLEAK: Nun irakurtzen da bada liberalkeriyaren debekuba?

MAISUAK: Aita Santu eta obispo jaunen gazeta edo eliz-paperetan.

IKASLEAK: Zer gazeta dira oyek?

MAISUAK: Sonatubena da len aitatu dana, edo *Syllabus* deritzana.

IKASLEAK: *Syllabus* ori zer da?

MAISUAK: Elizak debekatuta dauzkan opiniyo eta dotriña berri gaiztoen *lista*.

IKASLEAK: Opiniyo eta dotriña gaiztoen lista orretan al dago liberalkeriya?

MAISUAK: Bai, ala dago, eta azken-azkeneko errenkadan alaere, obeto ikusi dezagun.

IKASLEAK: Katoliko-liberalak nola ikusten ez dute bada?

MAISUAK: Nai ez dutelako ikusten ez dute, bada añ dira seta gaizto edo tema aundikoak.— Aita Santu Pio bederatzigarreak argatika oi ziyon: «Katoliko liberalak bide zuzenera ekarri itzazute; bañon, o zer gauza zalla dan!».

IKASLEAK:Opiniyo eta dotriña debekatuben lista edo *Syllabus* ori, aspalditxoan emana ote da?

MAISUAK: Aurtengo abenduban dira ogeita iru urte biraldu ziyela obispo jaun katoliko guziyai Aita Santu Pio bederatzigarrenak.

IKASLEAK: Liberalkeriya beste geyagotan ere debekatu ote zuan Aita Santu ark?

MAISUAK: Franzia-ko katolikoai, len esan degun itzaldi artan, ala esaten ziyen aserre santu batekin Pio bederatzigarrenak: «*Katoliko-en liberalkeriya* beti debekatu izan det, eta ala bear balitz, baitaere berrogei bider debekatuko nuke bera». — Katoliko-liberalen kontra, erak ematen ziyon guziyan, itzegin oi zualako, geratu zitzaion Aita Santu hari izengoiti onragarritzat *liberalen malluba* izate, aurreko denboretan san Atanasio sonatubari *arianoen mazona* zeritzan bezela.

IKASLEAK: Eta oraingo Aita Santu Leon amai-rugarrenak ontzat ematen al ditu ber aurreko Aita Santubaren dotriñak?

MAISUAK: Bai, ala ematen ditu.

IKASLEAK: Probatu bizait bada.

MAISUAK: Aita Santutzara igo zanetik bi illabete bañon len, *Inscrutabili Dei* asitzen dan karta bat eskribitu ziyen obsipo guziyai, eta bertan ara zer diyon: «Nere aurreko Aita Santuben bideak berak jarraitzen ditudalarikan, ayen dotriña gaiztoen kontra ipiñi zituzten DEBEGU GUZIYAK ontzat eman eta BERRITZEN ERE DITUT apostolotasunetik datorkidan aginbidearekin».

IKASLEAK: Zer besterikan diyo, liberalkeriyari dagokiyonik, oraingo Aita Santubak?

MAISUAK: *Immortale Dei* deritzan beste karta sonatu batean, zanpatzen ditu arrazoiz *geyekiko libertadeak*: baitaere ontzat ematen du *opiniyo falsoakin* Pio bederatzigarrenak egindako lista edo *Syllabus*: eta karta orretan gañera ara zer erakusten zaigu: «OPINIYOEN GAÑEAN GAUZA BEARRA DA Aita Santuben esanetara umilkiro jarririk egotea... Eta gaurko egunean billatzen diran LIBERTADEETAN ere katoliko guzi-guziyak

Aita Santubaren esanean egon bear dute sinistuz bakoitzak Aita Santubak berak sinisten duana bera. BEGIRA KONTUZ, LIBERTADEAK, BEREN ITXURA ONAKIN IÑOR ENGAÑATU EZ DEZATEN».

IKASLEAK: Osoro bat daude beraz esan diran Aita Santu biyak?

MAISUAK: Aita Santu guziyak dira bat kristau guziyontzako dotriña erakusten dutenean, bada Aita Santuben bidez Jesukristo bera da beti dotriña erakusten diguna.

IKASLEAK: Eta obispo jaunak liberalkeriya debekatutzat ote dakaute?

MAISUAK: Bai aixare; bada nekez topatuko da obispo katoliko bat bakarra, opiniyo debekaturen lista, edo *Syllabus*, ontzat ez daukana. — Orrezaz gañera, liberalkeriyaren kontra itzegin edo eskribitu izan duten obispo jaunak eziñ konta litezke: eta are gutxiago berriz kontatu litezke, obispo jaunen baimenarekin, liberalkeriyaren kontra mundu guziyan eskribitu izan diran, eta eskribitzen ere diran, liburu eta paper-sortak.

IKASLEAK: Liberalkeriya debekutzen ote da Bitoria-ko obispo jaunak beste bostekin alkar-artuta biraldu zuten karta eder artan?

MAISUAK: Beste gai batzuez gañera, baitaere liberalkeriyaz zorrozkiro itzegiten da karta artan: eta kartaren bukaeran agintzen da *bera eliza guzietan irakurtzeko*; eta ondoren *apaiz-naguziyai* eta sermoigille guzietan esaten zaye karta barruko itzagayak kristau katolikoai *adierazi* eta *sar-erazotzeko sa ritan*. Obispo jaunen borondatetikan beraz, baitaere liberalkeriya SARRITAN ADIERAZI ETA SAR-ERAZO bear diye apaiz-erretoreak eta SERMOIGILLE GUZIZAK eren aditzaileai.

IKASLEAK: Kontu orretan obispo jaunak Aita Santubakin osor daude bat?

MAISUAK: Bai, beñere bañon geyago daude, ala esan dan gayan, nola beste geiyetan.

IV

Irugarren

IKASLEAK: Zergatikan geyago da pekatu liberalkeriya?

MAISUAK: Pekatu da, eta pekatu andiyenetakoa, fedea galtzeko peligro alde-aldekoa; fedea galtzeko osoro da peligro aldekoa eta bide zuzena liberalkeriya; pekatu da beraz au eta pekatu aundiyenetakoa alaere.

IKASLEAK: Fedea galtzeko arriskuba zergatikan da pekatu?

MAISUAK: Len esan danez, ez bakarrikan legeaustea edo gaitza da pekatu, baitaere ala da lege-austeko arriskuba, edo gaitzerako bide zuzena; eta nola Jaungoikoaren legeko gauzarik bearrenetakoa bai dan fedea, au galtzen bada beraz, edo galtzeko peligro aldekoa nai bada Jaungoikoaren legea austen da, edo austeko bidea nai da; eta beragatikan da pekatu, ala fedea galtzea, nola fedea galtzeko bidea edo peligro aldekoa.

IKASLEAK: Jaungoikoaren legeak zer diyo bada fedearen gañean?

MAISUAK: Beste gauza egoki askoren artean, ala diyo: *Kondenatuba* edo betiko galduba *izango da, sinisten ez duana*. — *Jaungoikoari inñolae-re eziñ gusto eman leyoke federikan gabe*. — Baitaere adierazten du argiro, *beste gauza on asko bañon* LENAGOKOA, eta gauzarik BEARRE-NETAKO BAT dala FEDEA.

IKASLEAK: Liberalkeriya nola da ordea fedea galtzeko bide zuzena edo peligro aldekoa?

MAISUAK: Fedeaz aditzen da, Jaungoikoak agertu eta ama Eliza santak erakusten duan guziya sinistea: ondo deizkiyona beste gauzari-kan sinisten ez du liberalkeriyak, ez behintzat bere kontrako gauzak sinistu nai izaten ez ditu; or beraz nola liberalkeriyak austen duan fedea, edo austeko bidean behintzat nola bai dagon.

IKASLEAK: Fedeak al dakar bada ezer liberal-keriyaren kontra?

MAISUAK: Besterikan ez, esateko.

IKASLEAK: Nun edo nolatan bada?

MAISUAK: Gaitzerako libertadea ontzat dauka liberalkeriyak, eta fedeak diyo berriz *gaitzetik*

apartatu, eta ona egiteko: liberalkeriyak libertadeari eman nai diyon muga edo neurriya, baka-
rrikan da, gerrak ez sortzea, edo Gobernuak
botatzeko biderikan ez ematea; bañon fedea
libertadeari jartzen diyon muga da, Jaungoikoa-
ren *agintek gordetzea*. — Liberalkeriyaren
dotriñetako bat da gañera, soziedade edo jende-
billeretan sarbiderikan ez duala Jaungoikoak;
fedea berriz diyo JENDEAK *lurrean Jaungoikoak*
GIDATZEN DITUALA, eta bera dala MUNDU
GUZIO ERREGA. — Jesukristo gure jaunari *erre-
geen ERREGA* eta *jaunen JAUNA* deritzate libu-
ru santubak; bañon baitaere Jesukristoren nagu-
sitasun ori liberalkeriyak ukatu egiten du. — Eta
azkenikan ebanjeliyo santubak diyonez, EROZĒ
personari eta JENDE GUZIYAI *erakusteko aginbi-
dea* dauka gure ama Eliza santak; baitaere beraz
erregeai, agintariyai eta erri-billera edo erreinu-
bai erakusteko eskubidea Elizak badu: bañon
Eliza santaren eskubide au aintzakotzat ez
dauka liberalkeriyak. — Alde askotara beraz aus-
ten du fedea liberalkeriyak, edo fedea austeko
bide zuzenean behintzat, bai, badago.

IKASLEAK: Bitoria-ko obispo jaunarekin batera eskribitu zan karta, zer irakurtzen da gai orrezaz?

MAISUAK: Beste gauza batzuen artean ara zer: «Liberalkeriyara jarriyakekin, izenbategaldu dute, nai gabeen eta igerri gabere bai, fedearen gozasuna aurrena eta gero fedea bera ere bai! Ez diyo ezer berak uste badutere sinisten dutela; bada duten fedea, nola zimendatzen ez baita Jaungoikoagan eta Elizagan, fede ori zerurako baliyo ez duana da. SINISTEN DIRA; BAÑON SINISTEN EZ DUTE. Daukae aire eta izate berekoya, Elizarekin eta zereutikako gauzetan txurrak dira, eta datoz idukitzera kristautasun bat norberetzakoa, bakoitzaren sentiera edo ustekoa, beren opiniyo kutunakin ondo ez datozen aginteak eta dotriñak botatzen dituanz».

IKASLEAK: Bañon eta liberalkeriyaz zergatikan da *pekatu rik aundi yenetakoa*?

MAISUAK: Jaungoikoarekiko gorroto nabarmenaz kanpora, fedearen kontra egiten diran pekatubak dira aundi yenak: orain esan danez, liberalkeriyaz federaen kontrako pekatuba da; baita ere beraz pekatu rik aundi yenetakoa da.

IKASLEAK: Jaungoikoarekiko gorroto nabarmena askok ote dute?

MAISUAK: Infernuban dauden guziyak bai badute; bañon munduban gutxi dira beraiz, edo zuzenean, Jaungoikoa gorrotatzen dutenak.

IKASLEAK: Zergatikan dira ordea aundiyenak fedearen kontrako pekatubak?

MAISUAK: Gaitzik aundiyena egiten zayo arbolabati, bere sustraya kendu edo galdubarekin: egiyazko ontasunaren sustraya da fedea, gure ama Eliza santak erakusten duanez; fedea galdu edo austea beraz gaitzik aundiyena da, eta beraiz gaitzik ere da pekatuak aundiyena.— Orrezaz gañera: fedea duanak, okerrik aundiyenak ere, noiz nai zuzendu ditzake, eta ala salbatu diteke; bañon federik gabeko ontasunik aundiyenarekin ere, lenxeago esan danez, iñor zeruratu eziñ diteke.— Fedea galdu edo austea degu beraz okerrik aundiyena eta pekatuak larriyena: aditzen da beti, berez eta Jaungoikoarekiko gorrot nabarmenez kanpora.

IKASLEAK: Gauza aundiya da orduban fedea?

MAISUAK: Osoro da aundiya eta protxugarriya, ikusi danez: eta fedeaustea, edo dotriña

gaiztoetara itsatsitzea, beragatikan da osoro pekatu aundiya eta alderdi kaltegarriya, arbolaren sustraya galdu edo usteltzea osoro oker aundiya litzaken bezela.

V

Laugarrena

IKASLEAK: Liberalkeriya pekatu dala adierazteko arrazoirik ote dago?

MAISUAK: Daude asko.

IKASLEAK: Esan bezait bada aundiyenetako bat.

MAISUAK: Beartubak gaude guziyok Aita Santuben eta obispo jaunen esanak sinistera: liberalkeriya pekatu dala Aita Santubak eta obispo jaunak esaten digute; Kristau katoliko guziyok beartubak gaude.

IKASLEAK: Aita Santuben eta obispo jaunen esanak zergatikan sinistu bear ditugu?

MAISUAK: Eliza santaren mingaña, eta gure maisu eta artzaiak diralako: eta ala, Aita Santubari batezere, eta Aita Santubakin bat dauden obispoai sinistea, ama Eliza santari edo Jesukristo Gure Jaunari berari sinistea adiña da.

IKASLEAK: Aita Santubari eta obispo jaunai zertan sinistu bear zate?

MAISUAK: Erljiyoa edo animen salbazioa nolanai ikutu dezakeen gai guzietan; baitaere beraz liberalkeriyaren gañean esan dezaketena sinistu bear zate.

IKASLEAK: Eta liberalkeriya pekatu dala esan duten Aita Santubak zeñ dira?

MAISUAK: Len Aitatu diranak berak.

IKASLEAK: Noiz esan zuan bada Pio bederatzigarrenak pekatu dala liberalkeriya?

MAISUAK: Askotan esan danez, gaiztakeri guziya da pekatu: eta, ala, gauza bat gaiztoa dala esatea, pekatu dala esatea adiña da: eta nola Aita Santu ark eziñ kontala bider esan bai zuan liberalkeriya osoro dala gauza gaiztoa, beste ainbeste bider liberalkeriya pekatu eta pekatu aundiya dala esatea adiña egiten zuan.

IKASLEAK: Liberalkeriya pekatu dala adierazi ote zuan beste moduren batera Pio bederatzigarrenak?

MAISUAK: Adierazi zuan liberalkeriya pekatu dala diyoten zenbait liburu ontzat emanda.

IKASLEAK: Zer liburu dira oyek?

MAISUAK: Baa da beintzat Franzia-ko elizgizon jakintsu batek, Segur zeritzanak, eskribitu

zuana; eta liburu orri euskaraz deritzaya *Eskeñ-tza gazte katoliko liberalai*.

IKASLEAK: Zer irakurtzen da bada liburu orretan?

MAISUAK: Beste gauza egoki askoren artean ara zer: «Gauza seguruba da dotriña liberalak agiriyan edo ezkutuban idukitzeak, baitaere dotriña liberalen erara bizitzak, pekatu mortalaren gaya daukatela, Aita Santuben esanai obedezitzen etzayelako. Ez det esan nai onekin *beti* egiten dala izatez pekatu aundiya, bada bakoi-tzaren barrengo berri Jaungoikoak bestek ez daki. Diyot bai, eta dudarikan ez daukat onetan, pekatu mortalaren gaya dagoala esa dedan orretan».

IKASLEAK: Pio bederatzigarrenak berez eta argiro liberalkeriya pekatu dala beñere ez al zuan erakutsi?

MAISUAK: Liberalkeriya debekatubarekin batera mundu guzirako karta sonatu bat eman zuan, eta karta artan erakusten zaigu eze *Aita Santuben esanetara ez jartzea eta beren legeai ez obedezitzen pekatu dala, eta gutxi-asko fedea*

austen dala: eta ori liberalkeriya ere pekatu eta fedearen kontra dala esatea adiñaxe izan zan.

IKASLEAK: Aita Santu Leon amairugarrenak liberalkeriya pekatutzat ote dauka?

MAISUAK: Bai aixare; bada bere aurreko Aita Santubak, batezere Pio bederatzigarrenak, erakutsi zuten guziya ontzat emana dauka, lenxe-ago ikusi degunez.

IKASLEAK: Oraingo Aita Santubak liberalkeriya pekatu dala adierazi ote du beste modu berriren batera?

MAISUAK: Bai.

IKASLEAK: Nolatan bada?

MAISUAK: *El liberalismo es pecado* erdaraz, edo *Liberalkeriya pekatu da* deritzagon liburu sonatuba ontzat emanda.

IKASLEAK: Liburu ori nork eskribituba da?

MAISUAK: Kataluña-ko apaiz birtutetsu batek.

IKASLEAK: Liburu orrek zer erakusten du bada?

MAISUAK: Erakusten du pekatu dala liberalkeriya, eta pekatu ori dala *larriya*, eta pekatuetan *aundiyena*, Jaungoikoarekiko gorroto nabarmena apartatzen bada. «Liberala izatea beraz, diyo

liburu orrek, blasfemoa, lapurra, adulteroa edo aragikoya, eriotzagillea, edo Jaungoikoaren legeak debekatzen duan beste eroker gauza bañon pekatu geyago da: « aditzen da ori, liburubak berak diyonez, ez baldiñ bada bat liberala gauza ona delakoan, ez jakiñean eta uste gabeen.

IKASLEAK: Liburu ori ontzat al dauka gero Aita Santubak?

MAISUAK: Aurtengo illbeltzean Aita Santubaren ordeko eliz-gizon txit jakintsubak Erroman erabaki zuten liburu orretako dotriña ona dala; eta ori Aita Santubak berak liburuba ontzat idukitzea adiña da.

IKASLEAK: Geroenean gezurtatu etzuan bada Aita Santubak liburu ori bera?

MAISUAK: Ezta iñolaere; bada liburu ori gezurtatzeko, katoliko-liberalak nai zukeen bezela, ontzat eman bear zan liburu orren kontra eskribitu zan beste liburu sonatuba, *El proceso del Integrismo* deritzana; bañon katoliko-liberalen gogoaz beste aldera eta Erroman erabakiya dagoanez, azkena esan dan liburu ori, *nolabaite-*

koa dalako, ezkutuban eta jende artera gabe egotekoa da.

IKASLEAK: Lengo abuztuban erabaki etzan bada zerozer Erroman liberalkeriya pekatu dala diyon liburu orren kontra?

MAISUAK: Bai nai katoliko-liberalak, bañon ez dago orrelakorikan. — Erabaki zana da berriro, liburu orretako *dotriña berez ona eta Elizak erakusten duan erara* dala; bañon onek esan nai ez duala gizonen arteko bandera baten aldekoa dala Eliza. — Nolanaire behintzat, liberalkeriya pekatu ez dala, iñolaz erabaki etzan, ezta gutxi-gorikan ere.

IKASLEAK: Liberalkeriya pekatu dal erakusten ote dute obispo jaunak?

MAISUAK: Orain bi urte Ekuador-ko errepublikan, zazpi obispaduetako animen arzayak alkarren artean eskribitutako karta eder batean, ala irakurtzen da: «Aditzen bada beraz ondo liberalkeriya, utsegite aundi bat da, da PEKATU MORTALA, konfesoreak eta konfesatzen diranak, kontuz ikusi bear dutena, sakramentu santubak artu bear diran guziyan».

IKASLEAK: Bitoria-ko obispo jaunarekin batera egin zan kartak al diyo liberalkeriya pekatu dala?

MAISUAK: Bai; ara bertako itzak: «Esango dute pekatu ez dala liberalkeriya, eta onenean beti kulparikan izango ez du liberalkeriya nai duanak: bañon dotriña gezurtiya da (liberalkeriya) eta BEREZ PEKATU eta laguntzen du beti gerenezko dotriña gezurtyak zabaltzen». — Itz oyetan irakurtzen degunez, beraz, liberalkeriya *berez pekatu da*; eta da pekatu larriya, dotriña gaiztoak zabaltzen *beti laguntzen dualako*.

IKASLEAK: Darabillkigun gai onezaz esankizan berririkan al dauka?

MAISUAK: Oraindikan-orain, edo aurtengo mayatzean, ara zer eskribitu ziyen bere ardiyai Amerika-ko obispo jaun zelotsu batek: «Bai; gaiztoa da liberalkeriya, eta DA PEKATU, bada Jaungoikorikan eta Erlijiorikan gabeko LIBERTA-DEA da».

VI

Bukaera

IKASLEAK: Liberalkeriya bat ona ez al dago?

MAISUAK: Ez; ez dago: bada arkitzekotan liberalkeriren bat ona edo gaitz gabea, katoliko onradu eta elizakoyena bearko luke izan orrek; eta an zuzen ere, katolikoan liberalkeriya da *oso-osoan* debekatu zuana Pio bederatzigarrenak, len ikusi degunez.

IKASLEAK: Liberal guziyak berdiñak al dira bada?

MAISUAK: Guziyak billatzen dute gitzerako *libertaderen* bat, eta onetan liberal guziyak bat dira; bañon batzuek nai dute libertade geigo, besteak gutxigo, eta orretan bestetan ez dago liberalen arteko desberdintasuna. — Liberal guziyak beraz *izatez* bat dira, eta kolore edo itxuraz dira asko: argatikan esan diteke liberalak dirala ollaloka baten txitak bezela, edo familia bateko senide aundi eta txikiyak bezela.

IKASLEAK: Zer diyote eliz-gizonak gai orrezaz?

MAISUAK: *El Liberalismo es pecado* liburuba eskribitu zuanak, ala diyo: «Liberalkeriya bat bakarra da; bañon liberalak badira, ardo txarra-kin gertatzen dan bezela, kolore eta gusto desberdiñekoak».

IKASLEAK: Liberal guziyak daude orduban pekatu mortalean?

MAISUAK: Berez bai, ala daude.

IKASLEAK: Zer esan nai du orrek!

MAISUAK: Egiazko liberalak bakarrikan egiten dutela pekatu larriya.

IKASLEAK: Egiazko liberalak zeñ dira?

MAISUAK: Liberalkeriyara jakiñaren gañean edo naita itsatsitzen diranak.

IKASLEAK: Bestelako liberalik ez al dago?

MAISUAK: Baitaere liberalai, jakiñaren gañean eta borondatez, beren egitekoetan laguntasuna opa izatea, liberala izatea adiña da.

IKASLEAK: Zergatik bada?

MAISUAK: Ez bakarrikan gaitza *nai*, edo *egiten* duana da gaizkillea, baitaere ala da gaitza nai edo egiten duanari *laguntzen diyona*; bada ero-zeñek dakiyanez, laguntzallerikan gabe gaizkilleak izango ez lukete izaten duten adiñako inda-

rra. — Eta era berean, eztaere liberalak daukaten indarra idukiko ez lukete eta egiten dituzten okerkeri guziryak eziñ egingo lituzkee, dauzkaten laguntzalleak ez balituzte: eta orra nola liberalak beren gauzetan serbitzen dituztenak ere liberalkeriyan sartzan baitiran.

IKASLEAK: Liberalai zer laguntasun datozkiye ongiyen?

MAISUAK: Beai *botoak* ematea, beren gazeta eta paper gaiztoak irakurtzea, edo oyetan guk *diruba gastatzea*, erlijiyorikan gabeko maisueta-
ra gazteak eta *dotriña* gabeko eskoletara umeak biraltzea, eta beste zenbait.

IKASLEAK: Kristau-katoliko onak beren botoak zergatikan eman bear ez dizte liberalai?

MAISUAK: Gizonak aginbidean ipintzeko dira botoak; eta liberalak aginbidean ipintzea, Elizari etsai indartsuak ematea da; eta gaiztakeri aundiya litzake ori.

IKASLEAK: Liberalai botoak ez ematearen gañean al diyote ezer obispo jaunak?

MAISUAK: Bitoria-ko obispoak eta bere bost lagunak ala diyote: «Egiyako katolikoak, Eliza santaren ume umillak, errespetotsuak eta men-

dekoak ez diranai: BEÑERE EZ EMAN ZUEN BOTOAK»; eta liberalak, ikusiya daukagunez, ez dira *egiyazko* katolikoak, ez Eliza ama santaren ume umillak, errespetotsuak eta *mendekoak*, berai ondo ez datozkiyen gauzetan ez behintzat: obispo jaunen borondatetikan beraz liberalai botoak eman bear etzaizte.

IKASLEAK: Eta liberalen gazetak zergatikan irakurri bear ez dira, ez eta diruba ere gastatu bear ez da ayetan?

MAISUAK: Gazeta liberalak ainmarentzako jaki puzoitsu batzuek besterikan ez dira, bada batzuetan *nabarmenkiro* eta besteetan *zomorrok* dotriña faiztoz beteak datoz; eta nola gaitzera osoro makurtubak bai gauden, gazeta liberalak irakurriyarekin, edo berai diruba emanda entsiyarekin, geron anima, edo besteen batzue-na, arriskatzen degu zerurako iltzera.

IKASLEAK: Madriden argitaratzen diran gazeta liberaletan, gaiztonak bezela edo kaltegarriyenak zeñ dira?

MAISUAK: Katoliko onak edo osoak izan nai dutenentzat *La Epoca* eta *La Union Catolica* dira gaur kaltegarriyenak.

IKASLEAK: Zergatikan bada?

MAISUAK: Puzoya jakiñaren gañean iñork tragatu nai izaten ez du: eta ala, gazeta liberalak nabarmenkiro edo osoro gaiztoak diranean, *El Motin*, *Las Dominicales*, *El Globo*, *El Liberal* eta beste asko bezela, katoliko onai izua ematen diye; bañon aurretik aitatu diran bi gazeta ayek *pixkanan* eta *ezkutuban* dakarte puzoya, eta gaitzik ez dutelakoan katolikori onenak ere irakurtzen dituzte gazeta oyek, eta, igerri gabean bezela, irintsitzen dute berak dakarten puzoya.

IKASLEAK: *La Epoca* orren gaiztoa ote da bada?

MAISUAK: Bai, eta askok uste duten bañon gaiztoagoa.

IKASLEAK: Zer gaitz du bada gazeta orrek?

MAISUAK: Aitor du berak liberala dala, baitaere onragarritzat dauka *gaurko-egunekoa* edo liberala izatea: denbora berean, Aita Santuba nolaere obispo jaunak bere aldekoak balitu bezela, daki noiz nai itzegiten: eta horrela sinistazitzen diye bere irakurleai katolikoan liberalkeriyak gaitzikan ez duala.

IKASLEAK: Bañon eta *La Union Católica* libera-la al da?

MAISUAK: Berak esan nai ez du ala dana, bañon bai sobraere ala da.

IKASLEAK: Zergatikan bada?

MAISUAK: Bere dotriñetako bat da, guk len esan degunez kontrara, liberalki bat ona, edo gaitz-gabea, badala: eta orrekin *gutxienaz* adierazten duana da, *gogoz* behintzat liberala dala. Orrezaz gañera; katolikorik onenak edo katoliko osoak, au da, liberalkeriyaren kutsurikan ere nai ez dutenak, begiko zakarra bañon geyago ikusi eziñ ditu gazeta orrek; eta katoliko oso oyen etsairik aundiyenak berriz, losintxa eta laztanez betetzen ditu: liberalkeriya ezpada beraz ori, ezerere ez da, bada *arbola bata bere fruetatik ezagutzen da*, ebanjeliyo santubak berak diyonez.

IKASLEAK: Zeñ dira ordea, esan dan gazeta orrek, ikusi eziñ dituan katoliko onak?

MAISUAK: Beñepeñ ala dira *El liberalismo es pecado* deritzayon liburu orretako dotriñak jarraitzen dituztenak; bada Aita Santubak Erroman dauzkan tribunal *zorotzenetako* batek era-

baki zuan, arkitu etzuala ezerere liburu orretan Elizako dotriñaren kontra, baizikan Elizak erakusten duan erara eta egoki jarriyak zeudela bertako erakusaldiyak; eta *alabanza merezi duala* liburu ori eskribitu duanak.

IKASLEAK: Eta egiya da *La Union Católica* orrek *El liberalismo es pecado* banderatzat bezela artuba daukaten katolikoak ikusi eziñ dituala?

MAISUAK: Añ da egiya eze, beren izen garbiya ere opa ez, eta dabill beti izengoiti lotsagarriyak ipiño nairikan berai esan dan liburu on ori eskribitu zuan apaiz birtutetsua berriz, ez daki nola loitu: eta, au guziya asko ez balitz bezela, baitaere badu ausartea, Erroman ontzat emandako liburubaren kontra mingañera datorkiyon guziya esateko.

IKASLEAK: Eta *La Union Católica* orrek berak añ kutun eta maite dituan katolikoak zeñ dira?

MAISUAK: *El proceso del Integrisimo* liburu debekatubaren aldekoak: au da, liberalkin alkar-artuta *lasa-lasa* edo buruko miñ gabe bizi nai duten katolikoak: orrelakoak, bai, zeruraño altxatzen daki *La Union Católica* orrek.

IKASLEAK: Aita Santuba, obispoak eta erlijio-ko beste gauza on asko beti aotan ez darabizki bada gazeta orrek?

MAISUAK: Bai, ala darabizki; eta egiya esateko, orretan dago gazeta orren gaitzik aundiyena; bada adierazten diye orrekin bere irakurle itxuai Elizaren aldeko bandera dala *La Union Católica*.

IKASLEAK: Gazeta katoliko-liberal *guziyak*, zer bezela dira?

MAISUAK: *Ur-ardo*a bezela, ez ardo eta ez ura: au da, ez egiazko katolikoak, eztaere liberal osoak. Dira erbi biren atzetik dabiltzan eiztariyak bezela; bada ez bata ez bestea arrapatzen ez dituzte: au da, ez katolikotasuna dute *egiazkoa*, eztaere liberalkeriya.

IKASLEAK: Euskal-erriyan zer gazedta ditugu kaltegarriyenak?

MAISUAK: *La Voz de Guipúzcoa*, *El Noticiero Bilbaino*, eta oyen antzeko beste batzuek.

IKASLEAK: *La Voz de Guipúzcoa* gaizto nabarmena ez da bada?

MAISUAK: Bai sobraere, ala da.

IKASLEAK: Nolatan da bada añ kaltegarriya?

MAISUAK: Alderdi on bat badulako Kristau *tonto* askorentzat: da ori *notiziyak* edo albisteak beste gazeta askok bañon aurreago ekartzea. Ikusi gabe sinistu eziñ zitekean, berri batzuek lenxego jakiteatikan, katoliko euskaldunak jarri bear zutela gazeta añ gaiztoa irakurtzera, eta diruba ere berari ematera, dotriña puzoitsubak edan trukara.

IKASLEAK: Eta *El Noticiero Bilbaino* zergatikan da añ kaltegarriya?

MAISUAK: *La Union Católica*, *La Epoca*, eta beste gazeta katoliko-liberal guziyak bezelaxe, dotriña gaiztoen puzoya jaki eta edari gozoakin nastuta dakarrelako: au da, erlijiyoko gauzarik onenak noiz nai liberalkeriyarekin batea dakazki-lako, gaiztotuaz horrela katoliko *fiñ* asko.

IKASLEAK: Bitoria-ko obispo jaunarekin batera egin zan kartak zer diyo gai orrezaz?

MAISUAK: Ara bertako itzak: «Ez lagundu zuen DIRUBAREKIN eztaere zuen izenakin LIBURU, PAPER-SORTA EDO GAZETA GAIZTOAI». — Bai-taere irakurtzen da karta orretan bertan: «Erliji-yoarekin eta oitura onakin GUZIYAN ondo ez

datozen LIBURUBAK, PAPER-SORTA EDO GAZETAK EZ IRAKURRI».

IKASLEAK: *Dotriña gabeko eskoletara umeak, eta erlijiorikan gabeko maisuetara gazteak, zergatikan biraldu bear ez dira?*

MAISUAK: Gurasoen eta zarragoen egitekoa da beren umeak eta mendekoak *zerurako* azitzea; bañon infernurako bidean jartzea bezela da, umeak dotriña gabeko eskoletara, eta gazteak erlijiorikan gabeko maisuetara biraltzea: ez gurasoak beraz, eztaere ume edo gazteen kargudutenak, esan dan okerquririk iñolaere eziñ egin dezakete. — Gañera; bigarko mundubaren *aziya* bezela ditugu oraingo ume eta gazteak: oyek erlijio gabeko edo gutxiko eskola eta maisuetara biraltzea, liberalkeriyara gutxi edo geigo itsatsitzea adiña da; eta orra nola gero ere iraungo lukean liberalkeriyak munduban.

IKASLEAK: Ainbeste aldiz airatzen degun obispoen kartak, gai orrezaz ote dakar ezer?

MAISUAK: Ala diyo: «Bear bezelakoa izango bada aziera, GAUZA BEARRA DA lenengo: aurra-ri kristauben DOTRIÑA erakuste..... GAUZA BEARRA DA eta zaindu bear dute gurasoak beren

semeak erori ez ditezen gaizki erakutsi leyeke-
ten MAISUEN ESKUETAN. Zorigaiztoz orrelako
maisubak baditu gazte batek, seguru bezela
eman diteke bere galera».

IKASLEAK: Baitaere beraz liberalen *laguntza-
lreak* pekatuban daude?

MAISUAK: Berez bai aixare.

IKASLEAK: Zergatikan bada?

MAISUAK: Gaiztakeri guziya da pekatu, asko-
tan esan degunez: ikusi ere degu, gauza gaiztoa
dala liberalai laguntzea; liberalen laguntzalleak
beraz pekatu egiten dute.

IKASLEAK: Pekatu txikiya edo aundiya da ori?

MAISUAK: Liberalkeriya pekatu larriya da, len
esan degunez; baitaere beraz ala izan bear du
laguntasunakin liberalkeriyari eustea.

IKASLEAK: Bitoria-ko obispo jaunak eta bere
lagunak zer diyote gai orretan?

MAISUAK: San Pablo apostoloarekin batera ala
diyote: «Ez bakarrik gauza gaiztoak egiten dituz-
tenak merezi dute eriotza, baitaere ala merezi
dute gaiztakeriyak egiten dituztenai *ontzat ema-
ten diyozkatenak*. — Eriotza edo animaren gale-
ra merezi badute beraz gaiztakeriyak ontzat

duazkatenak, arrazoi guyagorekin mereziko due eriotza ori, gauza gaiztoak egiten dituztenai *laguntzen* diyenak; baitaere beraz liberalkeriyari laguntzen diyenak merezi dute animaren galera edo eriotza: baño nola animaren aldeko eriotza merezitzen ez baitan pekatu larririkan gabe; liberalkeriyari eta beste erozer gaiztakeri *ontzat ematea* beraz pekatu larriya da, eta are geyago da berali *laguntzea*.

IKASLEAK: Esan diran kontuetan *infernurako* bidea da beraz liberalkeriyari?

MAISUAK: Pekatu larri guziya da *infernurako* bidea, fedea erakusten digunez; baitaere beraz liberalkeriyari ala da.

IKASLEAK: Liberala izatea beste pekatu gabe, joan al diteke bat *infernura*.

MAISUAK: Ikusi degu len, lapurra eriotzagillea, aragikoya eta bestelako gaizkillea izatea baño okerrago dala berez liberala izatea; aitatu diran gaizkilleak eta oyen gisakoak berenez *infernura* dijoaz; baitaere beraz egiazko liberalak, edo fedea gutxi asko austen dutenak, arrazoi geyagorekin dijoaz.

IKASLEAK: Eta liberalen *laguntzallea* izatea ako ote da bat infernura joateko?

MAISUAK: Berez, edo egiazko laguntzallea izan ezkeroz, bai, asko da.

IKASLEAK: Zergatikan?

MAISUAK: Esan berriyak gera, liberalkeriya *ontzat ematea* dala pekatu mortala pekatu mortala, baitaere ala dala, arrazoi geyagorekin, liberalkeriyari laguntzea; eta nola pekatu mortal guziya infernurako bidea biatan; baitaere beraz ala da liberalkeriyaren laguntzallea izatea. — Aditzen da beti egiazko laguntzallea bada; au da, jakiñaren gañean eta bere gogoz.

IKASLEAK: Konfesatu bearko da orduban liberalkeriya, baitaere liberalkeriyaren laguntzallea izana?

MAISUAK: Barkatuko badira pekatu oyek, bai, konfesatu bear dira, konfesatu litezkeala; bada ezagutzen diran pekatu larri guziyak aitortu bear dira konfesiyoan.

IKASLEAK: Liberalkeriya, edo liberalen laguntzalle izatea utzi nai ez diyonari, barkatu lezayoke pekatu ori?

MAISUAK: Ezta iñolaere; bada pekatubat bar-katuko bazaigu, bera konfesoreari aitortzeaz gañera, bear degu iduki pekatubaren egiazko *damuba*, eta aurrera artatik egiñala guzian aldegitoko *asmo* sendo eta eragillea.

IKASLEAK: Len *liberala*, edo lilberalen *laguntzallea* izan dana, zer bear luke bada egin, ondo izateko, au da, Jaungoikoarekiko ikuskizunikan gabe gelditzeko?

MAISUAK: Lenbizi konfesiyo on bat, alkartzen duala artarako, konfessore jakintsu eta birtute aundiko batekien: geroenean berriz, aspaldiko okerrak nolerebait zuzen du edo ordaintzeagatik, lanegiñ *ermo* eta alde *guziyetara* liberalkeri madarikagarriyaren kontra.

A. M. D. G.

X.